

Dni laboratórnych technológií v Košiciach	2
Online, skolske.sk, 5. 12. 2024, 9:00	
Mesiac v športe 13.12. - 10. 1. 2025	4
Online, michalovce.sk, 6. 12. 2024, 10:32	
Svet okolo nás	7
Rozhlas - Rádio Regina (východ), Svet okolo nás, 6. 12. 2024, 14:49	
Riadená evolúcia ako nástroj vývoja nových molekúl v medicíne a priemysle	8
Online, aktuality.sk, 8. 12. 2024, 7:00	
UNIVERZITY TRETIETIEHO VEKU: MIESTO, KDE SENIORI OBJAVUJÚ NOVÉ SVETY	11
Tlač, Týždenník pre Záhorie, 9. 12. 2024	
Ocenená vedkyňa experimentuje s keramickými materiálmi	14
Tlač, Pravda, 9. 12. 2024	
Vo svete je bežný, u nás 30 rokov chýba. V čom by pomohol špeciálny zákon o univerzitných nemocniciach?	16
Online, mediweb.hnonline.sk, 9. 12. 2024, 0:00	

Dni laboratórnych technológií v Košiciach

5. 12. 2024, 9:00, Zdroj: skolske.sk, Autor: Blanka Bučková, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 993 GRP: 0,02 OTS: 0,00 AVE: 141 EUR

Dni laboratórnych technológií v Košiciach

11. ročník Dní laboratórnych technológií sa konal v období 11. - 15. novembra 2024 na Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17 v Košiciach.

Bratislava 5. 12. 2024 (Skolske.sk) - Stredná zdravotnícka škola na Moyzesovej ulici č. 17 v Košiciach, ktorá pripravuje stredných zdravotníckych pracovníkov - odborníkov s medicínsko-technickým zameraním, organizuje pravidelne už niekoľko rokov sprievodné podujatie Týždňa vedy a techniky na Slovensku pod názvom DILATECH – Dni laboratórnych technológií.

Týždeň vedy a techniky na Slovensku je každoročne organizovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci s Centrom vedecko-technických informácií SR a Národným centrom pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti. Cieľom tejto iniciatívy je zlepšiť vnímanie vedy a techniky v povedomí celej spoločnosti, popularizovať a prezentovať ich, vzbudiť záujem mladých ľudí o štúdium vedeckých a technických disciplín. Už 11. ročník Dní laboratórnych technológií (DILATECH 2024), ktorý sa konal v období 11. - 15. novembra 2024, bol ukážkou praktického využitia technológií a analytických metód jednotlivých študijných odborov Strednej zdravotníckej školy, Moyzesova 17 v Košiciach.

Cieľovou skupinou boli žiaci II. stupňa základnej školy a žiaci stredných škôl, ktorí mohli v rámci tohto týždňa absolvovať na tejto zdravotníckej škole prenesené hodiny biológie, chémie, fyziky, ako aj pracovného vyučovania a hodiny vyučovacieho predmetu svet práce a techniky.

Hodiny boli vedené formou workshopov so zameraním na praktickú činnosť žiakov, lektormi boli žiaci zdravotníckej školy pod odborným vedením svojich učiteľov. Do pestrej palety aktivít sa zapojili nielen všetky študijné odbory štvorročného štúdia – farmaceutický laborant, zdravotnícky laborant, asistent výživy, zubný asistent, očný optik, ale aj žiaci nadstavbového štúdia študijného odboru zubný technik.

Prihlasovanie škôl na jednotlivé aktivity bolo realizované prostredníctvom registračného formulára, ktorý bol dostupný na webovej stránke školy. Príprava liečivých prípravkov, svet rastlín pod mikroskopom, rozbor čajovín, mikroskopia rastlinných drog, využitie refraktometrie pri chemickej kontrole liečiv a liečivých prípravkov patrili k témam študijného odboru farmaceutický laborant.

Žiaci študijného odboru zdravotnícky laborant realizovali aktivity so zameraním na prírodné indikátory vo farbách, kationy vo farbách a farbenie histologických preparátov. Workshopy študijného odboru asistent výživy ponúkali meranie na bioimpeďačnom analyzátoe ľudského tela a následnú analýzu výsledkov, pozreli sa na soľ inak a tiež sa zamerali na výživu detí školského veku. Zážitkové meranie zraku pomocou 3D technológií bolo jednou z tém študijného odboru očný optik. Na aktivity študijného odboru zubný asistent - miešanie odtlačkových materiálov v protetike - nadviazali žiaci nadstavbového študijného odboru zubný technik ukážkami odlievania modelov zo sádry, kreslenia a modelovania koruniek zubov. Aj v tomto roku, tak ako v predošlých ročníkoch, bol o aktivity DILATECH-u veľký záujem zo strany učiteľov a žiakov základných škôl.

V rámci DILATECH-u 2024 sa na 40 vyučovacích hodinách zúčastnilo 669 žiakov z 14 základných škôl a jedného gymnázia. 390 žiakov absolvovalo 1 vyučovaciu hodinu, 279 žiakov pracovalo na 2 vyučovacích hodinách. Všetky workshopy sa uskutočnili v moderne vybavených laboratóriách. Všetky aktivity sa stretli s veľkým úspechom, zúčastnení učitelia vysoko hodnotili vybavenosť odborných laboratórií, schopnosť žiakov školy priblížiť jednotlivé odborné témy žiakom základných škôl, zaujať ich a usmerniť ich pri jednotlivých praktických činnostiach.

Stredná zdravotnícka škola na Moyzesovej ulici 17 v Košiciach počas svojho 75-ročného pôsobenia vychovala veľa úspešných absolventov, ktorí svoj život zasvätili vede. Jedným z nich je aj doc. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., ktorá pri príležitosti Týždňa vedy a techniky na Slovensku navštívila svoju alma mater. V súčasnosti pôsobí ako univerzitná profesorka v Ústave lekárskej a klinickej biochémie na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach a prodekanka pre granty, rozvoj a medzinárodné vzťahy UPJŠ LF. Zameriava sa na oblasť reprodukčnej medicíny. Počas besedy určenej žiakom 3. ročníka študijného odboru zdravotnícky laborant, ktorého je aj ona absolventkou, motivovala žiakov k naplneniu svojich snov. Zdôraznila, že každý krok, aj ten najťažší, má zmysel a že nič nie je nemožné, ak človek verí vo svoje schopnosti a neprestáva sa učiť a pracovať na sebe. Jej príbeh cesty k vede ukázal žiakom, že cesta k úspechu je individuálna, no vždy dostupná pre tých, ktorí sú odhodlaní a neúnavne pracujú na svojich cieľoch.

V rámci projektu Navštív svoju školu - Spoznaj svojho vedca sa vrátila do školských lavíc Strednej zdravotníckej školy na Moyzesovej ulici v Košiciach aj ďalšia absolventka RNDr., Ing. Katarína Šipošová, PhD. - samostatná vedecká pracovníčka v Ústave experimentálnej fyziky SAV v Košiciach. Na besede žiakom priblížila svoje vedecké pôsobenie v oblasti výskumu biochemických a biofyzikálnych vlastností proteínov. Veda nie je iba o teoretických poznatkoch v učebniciach, ale aj o dynamickom procese objavovania. Pre žiakov je často abstraktné učivo ťažko pochopiteľné a nevedia si prácu vedcov predstaviť. Predchádzajúce príbehy vedcov, ich motivácia a úspechy môžu byť kľúčom k formovaniu mladej generácie. Rovnako ako aj zmena prostredia, prenesenie vyučovania do odborných

laboratórií, možnosť vyskúšať si rôzne pokusy, moderné technológie priamo v praxi je jedinečnou príležitosťou, ako predstaviť inšpiráciu pre žiakov a otvoriť im cestu k vede.

Autor: Blanka Bučková

Mesiac v športe 13.12. - 10. 1. 2025

📅 6. 12. 2024, 10:32, Zdroj: michalovce.sk , Sentiment: **Neutrálny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**
Dosah: 1 287 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 162 EUR

Mesiac v športe 13.12. - 10. 1. 2025

13. 12. 2024 - 10. 1. 2025 8:00

Basketbal

1.BK Michalovce – Tydam **UPJŠ** Košice

15. 12., 10.00 hod., U20 juniori; ŠH GPH

1.BK Michalovce – Rožňavskí Vlci MS

21. 12., 10.00 hod., U14 starší žiaci; ZŠ, Krymská 5

1.BK Michalovce – BKM Iskra Svit MS

21. 12., 13.30 hod., U14 starší žiaci; ZŠ, Krymská 5

Info: <http://new.1bkmi.sk/>

Futsal

Mestská futsalová liga „O pohár primátora mesta“, XXIX. ročník

14. 12. 2024/sobota - 5. kolo

14:00 JaN - DACH – OŠK Senné

15:00 Fc Malčice – Boca Juniors

16:00 Légia L.A. – Vera nábytok

17:00 Amundsmen – MK Agro

FK Žbince voľno

22. 12. 2024/nedeľa - 6. kolo

14:00 Fc Malčice – Amundsmen

15:00 Vera nábytok – MK Agro

16:00 FK Žbince – OŠK Senné

17:00 Légia L.A. – Boca Juniors

JaN - DACH voľno

29. 12. 2024/ nedeľa - 7. kolo

14:00 MK Agro – Boca Juniors

15:00 FK Žbince – Amundsmen

16:00 Fc Malčice – Légia L.A.

17:00 JaN - DACH – Vera nábytok

OŠK Senné voľno

5. 1. 2025/nedeľa - 8. kolo

14:00 MK Agro – Fc Malčice

15:00 OŠK Senné – Amundsmen

16:00 JaN - DACH – FK Žbince

17:00 Boca Juniors – Vera nábytok

Légia L.A. voľno

11. 1. 2025/sobota - 9. kolo

14:00 FK Žbince – Fc Malčice

15:00 JaN - DACH – Boca Juniors

16:00 Amundsmen – Légia L.A.

17:00 Vera nábytok – OŠK Senné

MK Agro voľno

Športová hala GPH

Info: M. Demko, tel.: +421 915 266 370

Hádzaná

HK Iuventa – DHC Slávia Praha

28. 1., 17.30 hod, MOL liga žien – 11. kolo

HK Iuventa – HK Slovan Duslo Šaľa

4. 1., 17.30 hod, MOL liga žien – 12. kolo

Info: <https://iuventa-zhk.sk/>

Ladový hokej

HK Dukla Ingema – HC Košice

18. 12., 17.30 hod., 28. kolo – Tiposliga, Tiposbet aréna

HK Dukla Ingema – DOXXbet Vici Žilina

20. 12., 17.30 hod., 29. kolo – Tiposliga, Tiposbet aréna

HK Dukla Ingema – HK 32 Liptovský Mikuláš

26. 12., 16.30 hod., 31. kolo – Tiposliga, Tiposbet aréna

HK Dukla Ingema – HK Poprad

7. 1., 17.30 hod., 35. kolo – Tiposliga, Tiposbet aréna

Info: <https://hkdukla-michalovce.sk/>

HK Dukla Michalovce mládež – HK Gladiators Trnava

21. 12., 16.15 hod., 27.kolo - Extraliga juniorov, Tiposbet aréna

22. 12., 11.15 hod., 28. kolo - Extraliga juniorov, Tiposbet aréna

HK Dukla Michalovce mládež – MHK 32 Liptovský Mikuláš

4. 1., 16.15 hod., 29.kolo - Extraliga juniorov, Tiposbet aréna

5. 1., 11.15 hod., 30. kolo - Extraliga juniorov, Tiposbet aréna

Info: <https://hkmichalovce.hockeyslovakia.sk/sk/>

Softtenis

Mestská softtenisová liga mužov „O pohár primátora mesta“, XIV. ročník

16. 12. - 20. 12., 18.00 – 21.00 hod., 4. kolo, telocvičňa ZŠ

6. 1. - 10. 1., 18.00 – 21.00 hod., 5. kolo, telocvičňa ZŠ

Info: Mgr. Lívia Kalaninová, tel.: +421 917 650 912

Strelectvo

Silvestrovská strelecká súťaž

29. 12., 9.00 hod.

Info: V. Hamadej, tel.: +421 907 928 289

Turistika

Slovenský raj – Dedinky – Zejmarická roklina

14. 12., odchod z parkoviska pri GPH, 14 km

Vysoké Tatry – Predné Solisko

14. 12., odchod z parkoviska pri GPH, 12 km

Štefanské túlanie sa Vihorlatom

26. 12., XX. ročník, od z Ul. partizánska, SPŠE

Silvestrovský výstup na Sninský kameň

31. 12., XXVIII. ročník, odchod z parkoviska pri GPH

Trojkráľový Sninský kameň

6. 1., LVI. ročník, odchod z parkoviska pri GPH

Info: www.kstmichalovce.sk

GPS: N 48.76139798102512 / E 21.917463605029305

Autor: Informačný portál mesta Michalovce

Svet okolo nás

📺 6. 12. 2024, 14:49, Relácia: **Svet okolo nás**, Stanica: **Rádio Regina (východ)**, Vydavateľ: **Slovenská televízia a rozhlas**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**
Dosah: **11 836 GRP: 0,26 OTS: 0,00 AVE: 457 EUR**

[strojový prepis] ...*Miroslav almáši z ústavu chemických vied na prírodovedeckej fakulte **univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.
No a nabadúce sa zo sveta chémie dozvieme, ako fungujú čistiace prostriedky. Svet okolo nás...*

Riadená evolúcia ako nástroj vývoja nových molekúl v medicíne a priemysle

8. 12. 2024, 7:00, Zdroj: aktuality.sk , Vydavateľ: Ringier Slovakia Media s.r.o., Autor: Mária Tomková, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Dosah: 780 976 GRP; 17,36 OTS; 0,17 AVE; 1690 EUR

Riadená evolúcia ako nástroj vývoja nových molekúl v medicíne a priemysle

Vďaka zrýchlenej evolúcii proteínov v laboratóriu môžeme vytvoriť nové užitočné molekuly, ktoré by v prírode možno nikdy nevznikli.

Článok je súčasťou rubriky Veda, výskum - naša šanca.

Príroda ako inšpirácia

Príroda je fascinujúci tvorca. Vývoj organizmov trvá milióny rokov. Počas tejto doby sa živé organizmy menia a prispôbujú svojmu prostrediu. Tento proces, známy ako prirodzený výber, zabezpečuje, že najefektívnejšie formy života prežívajú a množia sa. Je možné tento proces vedome zopakovať a dokonca urýchliť v laboratóriu? Vďaka pokročilým metódam molekulárnej biológie už túto možnosť dnes máme.

Ako proteíny poháňajú bunku aj priemysel

Proteíny, známe aj ako bielkoviny, sú špecializované molekuly, ktoré zabezpečujú životné procesy a fungovanie buniek. Predstavme si proteíny ako malé roboty, ktoré vykonávajú v bunkách rôzne úlohy.

Niektoré z nich sú enzýmy, ktoré urýchľujú chemické reakcie, čím zabezpečujú, že bunkové procesy prebiehajú rýchlo a efektívne. Iné proteíny, ako protilátky, chránia telo tým, že bojujú proti škodlivým vírusom a baktériám.

Môžeme spomenúť ešte všeobecne známy kolagén, ktorý poskytuje pevnosť a pružnosť koži a tkanivám. Ten je príkladom proteínu so stavebnou funkciou.

Ak chceme s proteínmi pracovať a použiť ich mimo ľudského tela, napríklad v medicíne ako liečivá alebo v priemysle na technologické aplikácie, vo väčšine prípadov je potrebné tieto molekuly upraviť.

To znamená, prispôbiť ich tak, aby si zachovali svoju funkciu aj v nami vytvorených – umelých – podmienkach, mimo prirodzeného prostredia organizmu. Ide však o veľmi citlivé zmeny a procesy – aj malá úprava môže výrazne ovplyvniť to, ako proteín funguje. Efektívny prístup na úpravu proteínov nám poskytujú metódy riadenej evolúcie.

Evolúcia v skúmavke

Riadená evolúcia je inovatívna technika, ktorá vedcom umožňuje napodobniť proces prirodzeného výberu priamo v laboratóriu. Tento prístup umožňuje vytvárať a podľa potreby vylepšovať proteíny tak, aby boli lepšie prispôsobené na konkrétne aplikácie v medicíne a priemysle.

Ako to funguje? Celý proces začína génom, ktorý je uložený v molekule DNA a nesie genetickú informáciu určujúcu, ako sa v bunkách tvoria proteíny. Tento gén je „návodom“ na zostavenie proteínu. Ak tento „návod“ zmeníme tým, že do molekuly DNA zavedieme určitú zmenu, mutáciu, na konci procesu získame proteín, ktorý môže mať oproti pôvodnej molekule odlišné vlastnosti.

Je dôležité poznamenať, že hoci sa mutácie často spájajú s negatívnymi dopadmi na organizmus, mutácie DNA môžu viesť aj k pozitívnym zmenám, ktoré organizmu poskytujú určitú výhodu. My samozrejme hľadáme proteíny s pozitívnymi zmenami.

Môžeme si to priblížiť na príklade receptu na tortu. Predstavme si DNA ako recept, ktorý obsahuje presný postup a ingrediencie potrebné na prípravu torty. Proteín je výsledná torta – produkt, ktorý vznikne, keď sa recept (DNA) použije pri príprave.

Ak dôjde v recepte (DNA) k mutácii, je to, akoby sme zmenili niektorý krok alebo ingredienciu v recepte. Táto zmena môže spôsobiť, že výsledná torta bude odlišná. Napríklad, ak v recepte použijeme menej cukru, torta bude menej sladká, čo jemne zmení jej chuť, ale stále si zachová svoj tvar a použitie a dokonca bude zdravšia.

Ak by sme však zásadne zmenili návod, napríklad namiesto hodiny by sme tortu piekli iba 20 minút, torta sa neupečie, a teda bude nepoužiteľná. Podobný vplyv na proteín majú mutácie v DNA.

Pri procese riadenej evolúcie sa využívajú malé zmeny v DNA, ktoré vedú k jemným úpravám vo výslednom proteíne. Tento proces si môžeme predstaviť ako sériu krokov. Prvý krok pozostáva z prípravy tisícov pozmenených „receptov“, t. j. mutovaných génov, potrebných na vytvorenie príslušných proteínov. Výsledkom tohto kroku je príprava veľkého množstva nových génov.

Následne tieto varianty génov vložíme do hostiteľských organizmov, ako sú baktérie alebo kvasinky, ktoré dokážu podľa daných génov vyprodukovať nové proteíny. Vo finálnom kroku vyprodukované proteíny otestujeme a vyberieme tie, ktoré spĺňajú požadované vlastnosti. Opakovaním uvedeného procesu môžeme z veľkého množstva nových proteínov vybrať iba tie s najlepšími vlastnosťami.

Metóda riadenej evolúcie tak predstavuje spôsob, akým vedci dokážu „prerobiť“ molekuly v laboratórnych podmienkach, aby získali proteíny s novými a jedinečnými funkciami. Tento prístup je imitáciou prírodzenej evolúcie, avšak s jedným dôležitým rozdielom: vedci môžu meniť vlastnosti proteínov v priebehu týždňov, zatiaľ čo v prírode sa tento proces deje v priebehu miliónov rokov.

Jednou z výhod riadenej evolúcie je aj to, že na rozdiel od tradičných prístupov nie je potrebné poznať štruktúru proteínu. Stačí, ak otestujeme funkciu každého nového variantu, čo výrazne urýchľuje celý proces vývoja nových proteínov. Ak by sme to chceli zhrnúť do jednej vety, cieľom riadenej evolúcie proteínov je rýchlo produkovať množstvo rôznych variantov určitého proteínu a vybrať ten najlepší.

Od medicíny po životné prostredie

V roku 2018 bola za objav a zdokonalenie riadenej evolúcie udelená Nobelova cena za chémiu americkej vedkyňi a priekopníčke tejto techniky inžinierke Frances Arnold. Jej prístup inšpiroval mnohé laboratória po celom svete. Vďaka svojmu veľkému potenciálu sa riadená evolúcia rýchlo stala bežným nástrojom najmä v biotechnológii a farmaceutickom priemysle.

V súčasnosti sa prostredníctvom danej metódy podarilo vyvinúť molekuly, ktoré sa využívajú ako nové liečivá, ale aj pri odstraňovaní škodlivých látok z prostredia, v bioenergetike, či pri vývoji nových materiálov.

Hlavným cieľom riadenej evolúcie v biochemickom výskume je vytvárať proteíny so zlepšenými alebo dokonca úplne novými funkciami. Najčastejšie ide o úpravy enzýmov, aby boli účinnejšie, fungovali aj v extrémnych podmienkach, alebo urýchlňovali chemické reakcie, ktoré sa v prírode bežne nevyskytujú.

V medicíne a farmácii slúži riadená evolúcia na vývoj nových terapeutických látok alebo na úpravu už existujúcich liekov. Cieľom je zlepšenie stability a účinnosti proteínových liečiv, ako aj zníženie rizika vedľajších účinkov, čím sa vlastne zvyšuje bezpečnosť a účinnosť liečby.

V priemyselnej biotechnológii sa riadená evolúcia pomerne často využíva na vytvorenie účinných biologických katalyzátorov, ktoré urýchlujú výrobné procesy. Výsledkom sú ekologicky šetrnejšie a nákladovo efektívne výrobné postupy, ktoré minimalizujú spotrebu energie a produkujú menej odpadu.

V energetickom sektore nachádza riadená evolúcia uplatnenie pri vývoji mikroorganizmov schopných efektívne produkovať biopalivá alebo enzýmy schopné rozkladať rastlinný materiál, ktorý potom slúži ako zdroj bioenergie. Jedným z dôležitých aspektov použitia metód riadenej evolúcie je jej použitie pri odstraňovaní škodlivých látok zo životného prostredia, pri tzv. bioremediácii.

Ide o proces, v ktorom geneticky upravené mikroorganizmy dokážu odbúravať toxické látky, a tak čistiť kontaminované prostredie. Okrem toho je možné vytvoriť enzýmy, ktoré urýchlujú ekologické reakcie, čím nahrádzajú klasické chemické procesy a znižujú ekologickú stopu. V laboratóriách sa procesom riadenej evolúcie už podarilo vyvinúť enzýmy schopné rozkladať plasty, pesticídy, ako aj iné toxické chemikálie.

V neposlednom rade riadená evolúcia otvára dvere aj k produkcii inovatívnych biologických materiálov, keďže proteíny navrhnuté tak, aby sa viazali na špecifické povrchy, môžu viesť k tvorbe nových biomateriálov s unikátnymi fyzikálnymi či chemickými vlastnosťami.

Riadená evolúcia na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika

V laboratóriách Centra interdisciplinárnych biovied Technologického a inovačného parku **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** (CIB TIP **UPJŠ**) používame riadenú evolúciu najmä na vývoj proteínov, ktoré môžu prispieť k ochrane životného prostredia a podpore liečby rôznych ochorení.

V rámci našich projektov úzko spolupracujeme so skupinami prof. Jiřího Damborského a prof. Zbyňka Prokopa z Loschmidtových laboratórií na Masarykovej univerzite v Brne. Naším cieľom je vyvinúť dehalogenázy, čo je skupina enzýmov dôležitých pri odstraňovaní škodlivých halogénovaných zlúčenín z prostredia.

V oblasti vývoja nových liečiv sa sústreďujeme na trombolytiká, lieky, ktoré by mohli výraznejšie pomôcť pri liečbe krvných zrazenín.

Riadená evolúcia predstavuje inovatívny prístup s potenciálom meniť nielen medicínu a priemysel, ale aj náš pohľad na ochranu životného prostredia. Vďaka rýchlemu rozvoju technológií a automatizácie sa riadená evolúcia stáva stále prístupnejšou a účinnejšou metódou na riešenie súčasných globálnych výziev.

Mgr. Mária Tomková, PhD.

pracuje v Centre interdisciplinárnych biovied (CIB; <https://cib-center.org/>) Technologického a inovačného parku **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ)**. CIB je interdisciplinárne centrum zamerané na aplikovaný výskum na prieniku biológie, chémie, fyziky, matematiky a informatiky, s dôrazom na prenos vedeckých poznatkov do priemyselnej praxe.

pôsobí v oblasti proteínového inžinierstva a riadenej evolúcie

klúčové oblasti výskumu: metódy riadenej evolúcie (ribozómový a kvasinkový displej), pokročilé techniky molekulárnej biológie, vývoj trombolytík a výskum membránových proteínov GPCR (G-protein coupled receptors).

výskumné aktivity sú podporované grantmi: z Plánu obnovy (projekt číslo 09I01-03-V04-00041), VEGA (číslo 1/0074/22) a CasProt (EU H2020-WIDESPREAD-05-2020 grant No. 952333).

Obdarujte svojich blízkych pod vianočný stromček predplatným Aktuality Navyše! V záplave informácií je dôležité, aby mali prístup k objektívnemu spravodajstvu. Darovať predplatné teraz za výhodnú cenu 30 € na 1 rok (namiesto 59,99 €).

Autor: Mária Tomková

UNIVERZITY TRETIEHO VEKU: MIESTO, KDE SENIORI OBJAVUJÚ NOVÉ SVETY

9. 12. 2024, Zdroj: **Týždenník pre Záhorie**, Strana: 15, Vydavateľ: Petit Press, a.s., Autor: Branislav Koscelník, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Ďalšie zdroje: Naše novosti, Nitrianske noviny, Topoľčianske noviny, Trnavské noviny, Týždeň na Pohroní

Dosah: 1 218 696 GRP: 27,08 OTS: 0,27 AVE: 8629 EUR

UNIVERZITY TRETIEHO VEKU: MIESTO, KDE SENIORI OBJAVUJÚ NOVÉ SVETY

Rubrika: marketing

Po dlhých rokoch sa vracajú do školských lavíc, aby sa dostali do hĺbky oblastí, ktoré chcú spoznávať. K tomu nové vzťahy, priateľstva, snaha dokázať si, že v živote podniknem ešte niečo, čo stojí za to. Univerzity tretieho veku sú na Slovensku fenoménom. Ponúkajú priestor pre aktívnych seniorov, ktorí túžia po nových poznatkoch a chcú zostať v kontakte s moderným svetom.

Lucia Hrebeňárová je prezidentkou Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku, ktorá pôsobí už tridsať rokov. Vysvetľuje, že študenti nenadobúdajú profesionálne tituly, ale skôr zručnosti a vedomosti z oblastí, ktoré im môžu uľahčiť každodenný život. Od zdravého životného štýlu a digitálnych kompetencií až po finančnú gramotnosť či regionálnu históriu. Univerzity nielen vzdelávajú, ale aj spájajú ľudí a otvárajú priestor pre diskusiu. Nejde pritom len o dôchodcov. Na univerzitu tretieho veku sa môžu prihlásiť už 45-roční záujemcovia.

Denne premýšľate o potenciáli vzdelávania starších ľudí. Aký význam pre spoločnosť majú univerzity tretieho veku?

Podporovať starších ľudí v aktívnom trávení ich voľného času, poskytovať im aktuálne odborné informácie v rôznych spoločenských oblastiach, rozvíjať ich zručnosti nevyhnutné nielen pre ich každodenný život, ale pre mnohých aj zručnosti, ktoré ešte stále potrebujú pre trh práce. Inak povedané, naše aktivity sú nastavené tak, aby na konci procesu vzdelávania boli informovaní, zodpovední a aktívni občania. Občania, ktorí sa vedia pýtať, poznajú svoje práva, poznajú svoje povinnosti, sú zorientovaní v trendoch rôznych oblastí spoločnosti. Nehovoríme o samozvaných lekároch či právnikoch, čo môžu témy vzdelávania niekomu evokovať. Pre rozvoj všetkého vyššie popísaného je kľúčovým parametrom intenzita vyučovania. Ide o systematický proces trvajúci minimálne jeden rok. Jednej oblasti poznania sa venujú študenti semester, prípadne aj viac. Témy sa navzájom prepájajú, dopĺňajú, preberajú z rôznych uhlov pohľadu prostredníctvom rôznych odborníkov z praxe či akademického prostredia. Nie sú len jednorazovým vstupom, dôraz je na užitočnosti pre starších učiacich sa, ale aj pre ich okolie. A určite je dôležité aj to, že sa ľudia stretávajú a pracujú na sebe, komunikujú, nie sú izolovaní v svojom svete.

Kto stanovuje témy, ktorým sa na univerzitách tretieho veku venujete? Je to aj o tom, aký záujem majú študenti, alebo sa berie ohľad na spoločensky význam vzdelávacích programov?

To, akým témam sa bude univerzita tretieho veku venovať, stanovuje materská vysoká škola. Koordinátori vzdelávania s tímom lektorov stanovujú témy, ktoré na ďalší rok budú zaradené do ponuky vzdelávania. Dominujú témy, ktoré sú populárne, ale význam majú aj tie, ktoré reflektujú spoločenské trendy. Medzi tie populárnejšie patria zdravý životný štýl, osobný rozvoj a psychológia, ale aj digitálne zručnosti, jazykové vzdelávanie, história či umenie. Sú to všetko témy, ktoré majú ľudia radi, a na ktoré nemali v produktívnom veku čas. Univerzity sa vždy snažia, aby časť vzdelávacích programov vyhádzala zo zamerania materskej vysokej školy. A to je ich jedinečnosť, špecifikum. Spomeniem napríklad program „Géniovia a osobnosti architektúry“ na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave, „Eko-záhradníctvo“ na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, „Letecká doprava“ na Technickej univerzite v Košiciach, „Všeobecná medicína“ na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine, „Právo“ na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** či „Geografia regiónov Slovenska“ na Prešovskej univerzite v Prešove.

Druhou skupinou tém sú tie, ktoré upozorňujú a napomáhajú hľadať riešenia pre problematické oblasti každodenného života. Témy, ktoré sú aj z celospoločenského pohľadu identifikované ako mimoriadne dôležité. Hovoríme napríklad o finančnej gramotnosti, právnom povedomí, kritickom myslení alebo o prevencii pred podvodmi – či už v reálnom, alebo virtuálnom svete. A to je jednou z dôležitých úloh Univerzít tretieho veku – vsúvať do vzdelávania medzi témy príjemné a zaujímavé aj tie náročnejšie. Témy, o ktorých ako jednotlivci nechceme počuť alebo máme pocit, že sa nás netýkajú. Práve tu plní dôležitú úlohu Asociácia univerzít tretieho veku. Jej úlohou je identifikovať, a tak predvídať spoločensky dôležité témy a aj s pomocou ministerstva školstva podporiť ich zaradenie do vzdelávania na jednotlivých členských univerzitách.

Sú nejaké tematické prieniky v programoch rôznych univerzít?

Takmer na každej z 18 členských univerzít tretieho veku naprieč celým Slovenskom nájdeme v ponuke jazykové vzdelávanie alebo vzdelávacie programy zamerané na rozvoj digitálnych kompetencií. Práve tieto dve oblasti tvoria ponuku vzdelávania na Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Na Trnavskej univerzite je možné venovať sa okrem anglického jazyka aj talianskemu či latinskému jazyku. Veľmi podobne sú na tom témy venujúce sa osobnému rozvoju či zdravému životnému štýlu. Tu okrem zdravého stravovania, prevencie voči chorobám či psychohygiene patrí aj cvičenie pripravené adekvátne pre potreby starších učiacich sa. Príkladom je Technická univerzita vo Zvolene s bohatou ponukou cvičení napríklad Nordic walkingom. Posledným okruhom tém, ktorý sa objavuje vo väčšine členských univerzít, je umenie a história, často vo vzájomnej interakcii. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

ponúka „Dejiny výtvarného umenia“, Katolícka Univerzita v Ružomberku program „Krásna literatúra ako filozofia života a človeka“, Ekonomická Univerzita v Bratislave zas „História Bratislavy“. Výnimočná je regionálna história, kde vidíme, že každý účastník má na minulosť jedinečné spomienky, a ak tie nezmapujeme, tak nám môžu vymiznúť. K celému tomuto výpočtu je potrebné pridať spoločensky potrebné témy, ktoré sú z úrovne Asociácie identifikované, podporené ministerstvom školstva a v danom akademickom období zaradené do vzdelávania na všetkých univerzitách tretieho veku. Spomením tému finančnej gramotnosti, po pandemickom období to boli témy, ktoré sa venovali psychológii a návratu starších učiacich sa do spoločnosti či stále aktuálnemu kritickému mysleniu.

Každý rok hľadáte trendy v nasmerovaní študijných odborov. Aké programy sú v tomto období novinkou?

Použijem príklad žilinskej Univerzity tretieho veku. Od minulého roka pravidelne organizujeme program „Hlava XXII – geopolitika pre všetkých“. Keď sme tento program ponúkali pred tromi rokmi, takmer nikto sa naň neprihlásil. Svet bol ešte viac-menej pre nás a naše okolie pokojný. Dnes sa situácia zmenila. Už v minulom roku bol o program väčší záujem a v tomto roku sa naplnil za veľmi krátku chvíľu. Podobne je to aj na ostatných univerzitách, ponuka reaguje na vývoj spoločnosti a sveta okolo nás. Novinkou Univerzity Komenského je napríklad aj program „Európska únia a implementácia environmentálnej politiky“ na Univerzite Komenského. Sú však univerzity, ak napríklad Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne, ktorá ponúka spoločný „Spoločensko vedný odbor“ s rôznymi aktuálnymi témami. Novinkou však nie sú len témy, ale aj prístup a organizačné formy vzdelávania. Čoraz častejšie sa ako doplnok k tradičnej výučbe objavujú v ponuke krátkodobé vzdelávacie workshopy, letné školy, popularizačné prednášky. Takže určite si každý – nielen dlhoročný študent, ale aj noví záujemca – nájde niečo pre seba.

Koľko vysokých škôl má pracoviská pre celoživotné vzdelávanie?

Na Slovensku máme 20 univerzít tretieho veku, z toho 18 je členom Asociácie univerzít tretieho veku. O týchto máme informácie, vedíme štatistiky, máme zmapované obsahy vzdelávania. Vieme tak cielene rozvíjať a podporovať potreby našich členov a cez nich ich študentov. Sú naprieč všetkými typmi vysokých škôl, etablované sú na verejných vysokých školách, súkromných vysokých školách i štátnych školách. Snažíme sa, aby prednášky neboli len pasívnym stretnutím a drieraním, ale o debate, interakcii na hodine. Veď univerzity boli a majú zostať priestorom na diskusie na všetky témy. A to platí nielen pre vysokoškolské štúdium, ale aj pre ďalšie vzdelávanie ako také. Kľúčovú úlohu okrem dobrej prípravy a organizácie vzdelávania v celom procese zohráva lektor. A práve jemu a jeho rozvoju sme sa venovali aj na výročnej konferencii Asociácie.

Keď si predstavujem seniora, ktorý študuje na univerzite tretieho veku, nemyslím si, že je to človek, ktorý len chce vyplniť čas, ale je aktívny vo svojom živote a možno aj vo vyššom veku rozlietaný na viacerých frontoch.

Je to absolútne tak. Prirodzene, u časti študujúcich je primárnou motiváciou vyplnenie voľného času. Sú to ľudia, ktorí majú chuť na seba pracovať, chcú sa vzdelávať, tráviť čas v spoločnosti zaujímavých ľudí. Mnohí majú množstvo iných aktivít. Sú rozhladení, s jedinečnou životnou i pracovnou skúsenosťou. A to je výzvou pre nás i pre lektorov. Ale pozitívnu, pretože mnohí môžu prispieť do diskusie niečím jedinečným. V tomto akademickom roku máme do vzdelávania na Univerzitách tretieho veku zapojených viac ako 8700 starších ľudí. Každým rokom je medzi učiacimi sa stále viac mladších ľudí, keďže sa do štúdiá môžu zapojiť už 45-roční. Inou výzvou je zapojenie mužov do vzdelávania, pretože asi len 20 percent zo všetkých účastníkov sú muži. Je to škoda, ale je to celosvetový trend. My ako organizátori vzdelávania musíme programy koncipovať tak, aby boli zaujímavé aj pre mužov. Ja našich študentov vnímam ako ľudí, ktorí majú úžasnú životnú skúsenosť a mnohí sú ochotní svoje získané vedomosti počas života i na univerzite tretieho veku posunúť ďalej. Pracujeme na tom, aby sa rozvíjalo aj dobrovoľníctvo vo vzdelávaní, aby výstupy vzdelávania neostali len u účastníkov, ale posúvali sa ďalej do komunity. Naši študenti sú tak účastníkmi medzigeneračných aktivít na základných a stredných školách, kde vznikajú úžasné spojenia a uvedomenie si potrebnosti a schopnosti komunikovať a toho, že sa vieme jeden od druhého niečo naučiť.

Koľko času zaberie škola starším študentom? Majú aj pevný rozvrh hodín?

Majú rozvrh na semester, aby si mohli naplánovať svoj čas. Školské tašky netreba kupovať, ako rodinní príslušníci často žartujú. Na organizáciu naprieč univerzitami neexistuje rovnaký kľúč. Sú univerzity, kde majú dve vyučovacie hodiny raz za dva týždne, u nás v Žiline sa stretávajú raz za mesiac na štyri vyučovacie hodiny. Priemerný rozsah výučby v rámci semestra sa pohybuje okolo dvadsiatich hodín naprieč univerzitami. Vždy má rozsah aj organizácia vyučovania svoj dôvod a často je prepojená na iné univerzitné aktivity. Preto je dôležité informovať sa o organizácii štúdiá a neporovnávať medzi univerzitami navzájom.

Aká je budúcnosť univerzít tretieho veku vzhľadom na demografické tendencie a rýchly nárast ľudí v seniorskom veku?

Vzhľadom na vývoj demografie nemám obavy o potrebu ďalšieho vzdelávania. Skôr je to o tom, či si uvedomíme, že ho potrebujeme, alebo nie. Vzdelávanie považujem za strategický nástroj a je kľúčové vzhľadom na predlžujúcu sa dĺžku života. Keď potrebujeme byť informovaní, mať aktuálne znalosti a zručnosti. Je pre nás aj v rámci Asociácie univerzít tretieho veku dôležité, aby sme vo vzdelávaní primárne ostávali v línii záujmového vzdelávania s dôrazom na rozvoj civilizačnej gramotnosti pre ľudí, ktorí sú už v dôchodkovom veku. Ale podstatné je, aby sme sa vo vzdelávaní čoraz intenzívnejšie zameriavali aj na mladších, ktorí sú stále aktívni na trhu práce. Prirodzene, hybnou silou rozvoja sú financie. Doteraz finančnú záťaž vzdelávania znášali účastníci cez poplatky a univerzity z vlastných zdrojov. Prostredníctvom ministerstva školstva bolo vzdelávanie na univerzitách tretieho veku podporované cez kľúčové témy, ktoré sme

už spomínali. Teším sa, že vďaka podpore a spolupráci s Odborom vzdelávania dospelých a vnímaniu potreby tohto vzdelávania na úrovni vedenia ministerstva školstva budú od budúceho roka z rozpočtu podporení priamo ľudia koordinujúci aktivity univerzít tretieho veku. Je to jedinečný darček k 30. výročiu založenia Asociácie univerzít tretieho veku. Pevne verím, že aj vďaka tomu budeme vedieť efektívne využiť potenciál ľudí na tvorbu nových programov či aktivít, ktoré budú zaujímavé a prínosné a aj prostredníctvom vzdelávania na Univerzitách tretieho veku budeme napomáhať plniť tretiu misiu univerzít ako spoločensky zodpovedných inštitúcií.

V tomto akademickom roku máme do vzdelávania na Univerzitách tretieho veku zapojených viac ako 8700 starších ľudí. Každým rokom je medzi učiacimi sa stále viac mladších ľudí, keďže sa do štúdia môžu zapojiť už 45-roční.

LUCIA HREBEŇÁROVÁ, PREZIDENTKA ASOCIÁCIE UNIVERZÍT TRETIEHO VEKU

Autor: Branislav Koscelník

Ocenená vedkyňa experimentuje s keramickými materiálmi

9. 12. 2024, Zdroj: **Pravda**, Strana: 4, Vydavateľ: OUR MEDIA SR a. s., Autor: Radovan Krčmárík, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 253 065 GRP; 5,62 OTS; 0,06 AVE; 5899 EUR

Ocenená vedkyňa experimentuje s keramickými materiálmi

Rubrika: Slovensko

Bratislava

V čase, keď krajinu trápí „odlev mozgov“, poteší zistenie, že sú tu stále mladí ľudia s dobrými nápadmi. Svedčí o tom vyhodnotenie súťaže Študentská osobnosť Slovenska za akademický rok 2023/2024. Na podujatí, ktoré pripravila organizácia Junior Chamber International (JCI) – Slovakia, odovzdali ocenenie 13 výnimočným študentom a doktorandom. Mediálnym partnerom podujatia je denník Pravda.

Ako informoval výkonný predseda JCI – Slovakia Marián Meško, z vysokých škôl a ústavov Slovenskej akadémie vied (SAV) prišlo tohto roku 89 prihlášok. Odborná porota z nich podľa študijných odborov vybrala víťazov v 13 kategóriách, ale aj „top študentskú osobnosť roka“.

Výrazom ako tribologické správanie či multikomponentné HEC materiály rozumejú asi naozaj len experti. O to väčším prekvapením bolo, že sa tým zaoberá 29-ročná Lenka Ďaková z Ústavu materiálového výskumu SAV v Košiciach, ktorá sa uplynulú stredú stala absolútnou víťazkou súťaže.

„Venujem sa konštrukčným keramickým materiálom, konkrétne vysoko entropickým. Entropia je miera neusporiadanosti nejakého systému. Kombinujeme päť kovových prvkov rôznej skupiny, ktoré nám po zjednotení, zlisovaní materiálu dodávajú iné jedinečné vlastnosti, aké tradičná keramika má. Vplyvom entropie tie vlastnosti zlepšujeme,“ vysvetlila pre Pravdu.

Využite vidí najmä v strojárskom priemysle – ako náhradu konštrukčných mechanizmov alebo súčiastok, pri ktorých sa kladie dôraz na nízke opotrebovanie. Ide napríklad o lopatky plynových turbín, povlaky vystavené vysokým teplotám, materiály pre vykurovacie telesá a podobne.

„Keď som išla do praxe, rozmyšľala som nad tým, prečo sa všade používajú kovy, oceľ, prečo nepoužiť nejaký iný materiál,“ priblížila. A tak sa rozhodla skúmať niečo, čím by sa dali nahradiť kovové časti – napríklad keramiku, ktorá je na rozdiel od ocele ľahká.

Juraj Tvarožek z Fakulty elektrotechniky a informačných technológií Žilinskej univerzity sa zase zameriava na obnoviteľné zdroje energií – na solárne panely a veterné turbíny s nízkym výkonom, ale cenovo dostupné, aby ich mohli využívať domácnosti. V kategórii kultúra a umenie sa presadila operná speváčka Alžbeta Reháková z Vysokej školy múzických umení v Bratislave, ktorá už vyhrala viaceré medzinárodné súťaže.

Ivan Vu Nhu z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity sa špecializuje na medzinárodné a európske právo, najmä na humanitárne. Dosiahol už úspechy v simulovaných súdnych sporoch, a to aj na medzinárodnej úrovni. Dvakrát sa umiestnil v rebríčku 200 najlepších rečníkov na najväčšom podujatí tohto druhu na svete.

Mária Urbanová z Ústavu experimentálnej onkológie Biomedicínskeho centra SAV sa zaoberá skúmaním rakoviny pankreasu. Práce, na ktorých sa podieľala, zverejnili v prestížnych vedeckých časopisoch, získala aj tri granty a absolvovala štyri zahraničné stáže.

Podobnými úspechmi sa môže pochváliť aj Dominika Žigayová z Farmaceutickej fakulty UK v Bratislave, ktorej výskum sa sústreďuje na vývoj moderných liekov na báze nanočastíc. Nadanou vedkyňou je i Viktória Pevná z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach, ktorá sa venuje biológii bunky, nádorovým ochoreniam a transportným systémom. Aj ona má za sebou viaceré vedecké práce, ocenenia či zahraničné stáže.

Adam Tarana zo Stavebnej fakulty STU v Bratislave si nomináciu vyslúžil vďaka systému aplikácie zelenej strechy nad sociálnym zázemím, ktorý navrhol. Zaoberá sa však aj najvýhodnejším postupom pri spracovaní stavebného odpadu.

Zaujímavú oblasť skúma Katarína Poláková z Fakulty biotechnológie a potravinárstva SPU v Nitre – kávové šupky ako zdroj bioaktívnych látok využiteľných pri príprave inovatívnych potravín. Je autorkou a spoluautorkou 41 vedeckých publikácií.

Veľké nadanie prejavuje Lenka Galčíková z Ústavu informatiky, automatizácie a matematiky STU v Bratislave. Zaoberá sa najmä tým, ako technologické procesy v priemyselnej výrobe riadiť tak, aby usporili energie. Za svoje študijné výsledky získala viacero cien a podpísala sa pod 12 vedeckých publikácií.

Júliu Čížovú z Historického ústavu SAV zaujali dejiny ochrany prírody v našom priestore v 20. storočí, čo u nás zatiaľ nie je veľmi prebádané, a Tomáša Oleša z Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave zase dosahy automatizácie na pracovný

trh.

Organizátori projektu nezabudli ani na šport, kde zabodovala Ema Kapustová z Ekonomickej fakulty UMB v Banskej Bystrici. V tejto sezóne dostala titul Kráľovná biatlonovej stopy. Vyslúžila si ho ziskom šiestich medailí.

© AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ

Víťazi jednotlivých kategórií. Zľava: Tomáš Oleš, Dominika Žigayová, Viktória Pevná, Alžbeta Reháková, Juraj Tvarožek, Lenka Galčíková, absolútna víťazka Lenka Ďaková, Ivan Vu Nhu, Katarína Poláková, Júlia Čížová, Adam Tarana, Lukáš Rehák, ktorý dostal cenu JCI – Slovakia za inovatívne riešenie, a Mária Urbanová. Ema Kapustová sa na podujatí nezúčastnila. FOTO PRAVDA: IVAN MAJERSKÝ

”

Keď som išla do praxe, rozmýšľala som nad tým, prečo sa všade používajú kovy, oceľ, prečo nepoužiť nejaký iný materiál.

Lenka Ďaková

absolútna víťazka projektu

Autor: Radovan Krčmárik

Vo svete je bežný, u nás 30 rokov chýba. V čom by pomohol špeciálny zákon o univerzitných nemocniciach?

9. 12. 2024, 0:00, Zdroj: mediaweb.hnonline.sk , Vydavateľ: MAFRA Slovakia, a.s., Autor: Michaela

Mihóková, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 1 055 GRP: 0,02 OTS: 0,00 AVE: 146 EUR

Vo svete je bežný, u nás 30 rokov chýba. V čom by pomohol špeciálny zákon o univerzitných nemocniciach?

Schválenie nového zákona je jednou z požiadaviek lekárskeho odboru, ktorú si presadili do memoranda uzatvoreného s vládou Eduarda Hegera.

Raz už sme podobnú situáciu zažili. Bol koniec roka 2022 a na čele vlády stál Eduard Heger. Hrozba hromadných výpovedí nemocničných lekárov sa zažehnala až potom, keď vtedajší kabinet podpísal s Lekárskym odborovým združením memorandum o zlepšení systému zdravotníctva.

Teraz sú body v ňom obsiahnuté opäť na pretrase. Napríklad taký zákon o univerzitných nemocniciach, ktorého návrh mala vláda predložiť do parlamentu do konca júna tohto roka. To sa však nestalo.

Šéf odborárov Peter Visolajský hovorí, že je to nielen ich požiadavka, ale zároveň na tom trvajú aj dekan lekárske fakulty, ktorých sa to predsa týka tiež.

V civilizovaných krajinách je to inak

Nový zákon by okrem iného upravoval odmeňovanie zamestnancov lekárske fakulty, ale zároveň aj ich celkové postavenie. Peter Jarčuška, ktorý pôsobí ako dekan Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, pre HN opísal benefity spomínanej legislatívy.

Zákon by podľa neho definoval postavenie vyučujúcich lekárske fakulty na pôde univerzitnej nemocnice. Stanovoval by, čo by mali robiť a ako by to mali vykonávať. Tiež by sa dotkol témy, ako by mala prebiehať výučba študentov.

„V mnohých civilizovaných krajinách je univerzitná nemocnica súčasťou lekárskej fakulty. U nás je legislatíva trochu iná. Zákon o univerzitných nemocniciach by mohol presne definovať, ako by mali tvoriť klinickí zamestnanci lekárske fakulty vykonávať liečebno-preventívnu, vedeckovýskumnú a pedagogickú činnosť,“ uviedol Jarčuška.

Súhlasí s ním aj Visolajský, ktorý hovorí, že sme unikát, nie však v dobrom zmysle. Naše univerzitné nemocnice majú fungovanie, ktoré neupravuje žiaden zákon, čo je nepochopiteľné. Keď to porovnáme s inými krajinami, tak v ostatných zákon je, tu nie je.

Odstránil by sa problém

Ešte viac to rozvádza dekan Jasseniovej lekárskej fakulty v Martine Andrea Čaklovská. Prečo je vôbec dôležité, aby zákon upravoval postavenie zamestnanca univerzitnej nemocnice?

Čaklovská vysvetlila, že dochádza k situáciám, keď na jednom nemocničnom pracovisku pôsobia dve skupiny lekárov. Jednak tí, ktorí sú zamestnaní v rámci rezortu zdravotníctva, a potom druhú skupinu tvoria tí, čo sa podieľajú na výučbovom procese. Práve spomínaná druhá skupina patrí medzi zamestnancov rezortu školstva.

Štát nám bude garantovať, kedy sa dostaneme na operáciu. Budú aj výnimočné prípady, tvrdí patientska asociácia

Visolajský dopĺňa, že neškolskí zamestnanci pracujú v nemocnici, v porovnaní s tým školskí zabezpečujú výučbu. Podľa neho to nikde inde vo svete nie je. Všade inde sú podľa neho všetci zamestnanci univerzitnej nemocnice jednotní a majú spoločnú náplň práce. Aj vzdelávanie, aj všetko, čo súvisí so zdravotnou starostlivosťou. Vo svete nie sú skupiny.

„Nižšie mzdové ohodnotenie ‚školských‘ zamestnancov a neustále sa otvárajúce nožnice medzi školskými a zdravotníckymi lekármi spôsobuje, že čoraz menej a menej lekárov má záujem pracovať na lekárske fakultách a podieľať sa na výučbe,“ upozornila Čaklovská.

Preto sú tam zahraniční študenti

Šéf odborárov Peter Visolajský nadväzuje, že zákon by riešil v rámci peňazí aj spôsob financovania univerzitných nemocníc. Keď spomína, že dekan zákon žiada, tak zároveň dodáva, že je to ich požiadavka už 30 rokov.

„V dohode s vládou z roku 2022 je uvedené, že tento zákon vznikne na diskusii ministerstva školstva a rezortu zdravotníctva, pričom zapojení budú aj dekan lekárske fakulty. Napriek tomu, že vláda sa zaviazala, že sa záležitosť bude venovať, doteraz sa stretnutie, na ktorom by diskusia prebehla, neuskutočnilo,“ informoval.

Nemocnica roka 2024: Prvé miesta zostali oproti vlaňajšku bez zmeny. Nemocnica Topoľčany prekvapila

Kvôli zákonu o univerzitných nemocniciach chodili zástupcovia Lekárskeho odborového združenia dva roky na ministerstvo a apelovali na bývalú ministerku zdravotníctva Zuzanu Dolinkovú aj na štátneho tajomníka ministerstva zdravotníctva Michala Štofka.

Dôsledky neexistencie zákona sú také, že univerzitné nemocnice sú podľa Visolajského tesne pred kolapsom. Nemáme školiteľov, ktorí by boli ochotní mladých lekárov vzdelávať, čo už načrtla aj Čaklovská.

Univerzitné nemocnice nie sú schopné pokrývať mzdy školiteľov, a keď nie je legislatívna úprava, tak sa nič nedeje. Aby na mzdy školiteľov vôbec bolo, tak to lekárske fakulty musia riešiť inak. Napríklad tak, že berú viac zahraničných študentov, tvrdí Visolajský.

Autor: Michaela Mihóková